

ให้ธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ข้อ ๑๖๘๔. เรื่อง "การเผยแพร่สื่อธรรมะ"

กราบนมัสการหลวงพ่อกี่เคารพ ขอสอบถามเกี่ยวกับการเผยแพร่สื่อธรรมะในปัจจุบันนี้ครับ กรณีที่ทำงานเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ ซึ่งรายการเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะ ทั้งจากพระไตรปิฎกและของครูบาอาจารย์ แล้วเราทำการขอสปอนเซอร์โฆษณา รายได้ส่วนหนึ่งก็เอาไว้จ่ายเงินเดือนพนักงานและค่าใช้จ่ายต่างๆ ของทีมงาน ส่วนหนึ่งก็เพื่อให้รายการได้ดำเนินการต่อไปได้ ส่วนที่เป็นกำไรก็เก็บสะสมไว้ทำบุญบ้าง ใช้จ่ายบ้างนั้น ไม่ทราบว่าในทางธรรมจะถือว่าผิดหรือไม่ครับ เพราะว่าการที่เก็งกำไรนั้นก็ไม่ได้มอบให้กับพระพุทธศาสนา ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ครับ แล้วเราควรเผยแพร่อย่างไรให้เกิดความสมดุลทั้งทางโลก ทางธรรมครับ กราบขอบพระคุณอย่างสูง (นี่ขอคำตอบ)

ตอบ : การเผยแพร่ธรรมะ เห็นไหม การเผยแพร่ธรรมะโดยสังฆกรรม นี้ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ เพราะอะไร? เพราะว่าเวลาคนที่ปฏิบัติ ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่ตามความเป็นจริง เพราะโดยปกติคนเกิดมามีวิชาคนเกิดมามีความทุกข์โดยสังขจะ โดยความจริง

นี่โดยสังขจะ โดยความจริงความทุกข์มันแปลนในหัวใจอยู่แล้ว ทั้งๆ ที่เราคิดดี เราปรารถนาดี พระโพธิสัตว์ เห็นไหม พระโพธิสัตว์พยายามจะสร้างคุณงามความดี สร้างคุณงามความดีไป การสร้างคุณงามความดีนั้น พระโพธิสัตว์สร้างคุณงามความดีมันก็มีมาร มีมารคือฝ่ายตรงข้าม มีฝ่ายโต้แย้ง มีต่างๆ มันมีความทุกข์ทั้งนั้นแหละ จะทำคุณงามความดีมันมีความทุกข์ มีความทุกข์เกี่ยวเนื่องกันไปตลอด

ฉะนั้น เวลาความทุกข์อยู่ในหัวใจอย่างนั้น แล้วเวลามาประพฤติปฏิบัติ เวลาทำความจริงขึ้นมา เห็นใหม่ คุณิเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา จากทุกข์สุดๆ นะ เวลานางพิมพานอนอยู่ เวลาจะออกบวชไม่กล้าเข้าไปลา เพราะตัดใจจากลูกไม่ได้ กลัวคิด นี่มันทุกข์อยู่เต็มหัวใจนั่นนะ ทุกข์สุดๆ เลย แล้วไปทำทุกรกิริยา ๖ ปี เวลามันเผชิญกับทุกรกิริยา ความทุกข์อันนั้นมันฝังใจ แต่พอเรามาปฏิบัติ เวลาปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์ ถึงที่สุดแห่งทุกข์มันเห็นความต่าง ระหว่างจิตที่มันมีความทุกข์ครอบงำในหัวใจ กับจิตที่พ้นจากกิเลสไป จิตที่พ้นจากกิเลสเป็นธรรมชาติ เป็นพระอรหันต์

ถ้าเป็นพระอรหันต์ นี่ความปรารถนาหรือสัตว์ขันธ์สัตว์ ความปรารถนาอยากให้สาวก สาวกะ อยากให้ผู้ที่ไต่ย่นไต่พังให้รู้ธรรมๆ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วทอดธุระเลยละ มันจะสอนได้อย่างไร เขาจะเข้าใจได้อย่างไร คำว่าเขาเข้าใจได้อย่างไร เพราะว่าตัวเองเข้าไปเผชิญ รู้ถึงความหยาบ ความละเอียด เพราะเวลามันหยาบ เวลามันครอบงำเรารู้ได้เต็มหัวใจใช่ไหม เวลามันสำรอก มันคายของมัน มันละเอียดขนาดไหนละ? แล้วเราจะไปบอกเขา เขจะมีวุฒิภาวะรู้ได้อย่างไร จนทอดธุระนะ นี่จนทอดธุระ เราจะให้เห็นความต่างระหว่างโลกกับธรรมมันแตกต่างกันอย่างไร เราให้เห็นความต่างว่าเวลาธรรมะจริงๆ มันเป็นอย่างไง แล้วเวลาความเป็นทางโลกมันเป็นอย่างไร

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วถึงได้ประทานเอาไว้อเอง การทำทานที่สูงที่สุดคือการให้ธรรมเป็นทาน เห็นไหม ให้ธรรมเป็นทานก็เหมือนในหลวง ในหลวงนี่โครงการราชดำริๆ ทีแรกยังเริ่มต้นอยู่ก็ไปแจกอาหารไปให้เขามีอยู่มีกิน แต่สุดท้ายแล้วนะฝึกวิชาชีพเขา การให้ธรรมเป็นทานคือให้อาชีพ ธรรมก็คือปัญญาไง การให้ธรรมเป็นทานๆ คือให้เขารู้ ให้เขาเห็น พยายามทำให้เขาหูตาสว่าง นี่การให้ธรรมเป็นทานใช่ไหม ทีนี้เราบอกการให้ธรรมเป็นทานเราก็ดีความกัน ให้ธรรมเป็นทานก็ให้ธรรมะ ให้ธรรมะอยู่ไหน คือให้พระไตรปิฎก พระไตรปิฎกก็พิมพ์เลย พิมพ์พระไตรปิฎกแจก

ให้ธรรมเป็นทานหรือเปล่า เป็น แต่ในความปรารถนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การให้ธรรมเป็นทาน ต้องการให้เขาบรรลุธรรม ต้องการให้เขารู้ธรรม ถ้าต้องการให้เขารู้ธรรม ทำวิธีการอย่างไรถึงให้เขารู้ธรรม ให้ธรรมเป็นทาน นี่เวลาเรา

ได้รับแจกหนังสือ เราบวชใหม่ๆ เราได้รับแจกหนังสือต่างๆ เราก็ดีใจทั้งนั้นแหละ แต่เวลาเราปฏิบัติไปแล้วเราดิฉัน เวลาขึ้นไปหาหลวงตามีหลายห้อง ตกกุฏิเลยละ ท่านอดทีเดียวหลายห้องเลย แต่ตัวไม่ได้หลาย นั่งอยู่นั้นแหละ แต่ความรู้สึกเรานั้นเหมือนหลายห้องเลย โคนเข้าไปคำเดียวหลายหลังเลย เพราะมันไม่มีการโต้แย้งอะไร อย่างนี้แบบว่า มันเป็นการได้เสียกันเลย เป็นการเผชิญหน้ากัน

ธัมมสากัจฉา เอตัมมังคลมุตตมัง กำลังสนทนาธรรมกัน สิ่งนั้นนั่นละให้ธรรมเป็นทาน นี้คำว่าให้ธรรมเป็นทาน ให้ธรรมเป็นทานประเสริฐที่สุด เพราะอะไร? เพราะมันทำให้คนที่ดิฉัน คนที่มีความทุกข์มันหลุดพ้นเลยนะ เวลามันกระเทือนในหัวใจ ถ้ามันสว่างโพล่ง เห็นใหม่ เราปฏิบัติกันแทบเป็นแทบตายนะ ปฏิบัตินี้อยู่ นั่งสมาธิกันนะ คูสิหลวงปู่คือ ๗ วัน ๗ คืน หลวงปู่มันท่านทรมานขนาดไหน แต่เวลามันจะรู้จะ ช่างกระดิกหู ฐูแลบลิ่น แพลบ แพลบ จบเลยนะ แต่กว่าจะจบนะ อู้ฮู สร้างกันมานะ สร้างฐานกันมา

ฉะนั้น บอกว่าช่างกระดิกหู ฐูแลบลิ่น ปฏิบัติต่างๆ แค่ว่าช่างกระดิกหูแป๊บเดียวก็จบจริงหรือ? เวลามรรคสามัคคี เวลามันลงมันเป็นอย่างนั้นจริงๆ ช่างกระดิกหู ฐูแลบลิ่นนะ แต่ แต่เราจะได้สถานะอย่างนั้น กว่าเราจะสร้างความพร้อมของใจขึ้นมาได้ขนาดนั้น แสนทุกข์ แสนยาก ธรรมะอยู่ปากตาย ปากตายคือเราปรับ เหมือนกับทางธุรกิจ เราทำสินค้ามาเกือบตายเลย แต่เวลามันสำเร็จ สำเร็จตรงเก็บสตางค์นั้นนะ ก็จ่ายสตางค์มาก็จบ แต่เขาไม่มีสินค้าเขาจะจ่ายสตางค์ใหม่?

ไม่มีศีล สมาธิ ปัญญา ไม่มีมรรค ไม่มีผล ไม่มีการประพฤติปฏิบัติขึ้นไป มันจะเป็นช่างกระดิกหูใหม่? ช่างกระดิกหูมันก็ช่างในสวนสัตว์ใจมันกระดิกทั้งวันนั่นนะ แต่มันก็ยังเป็นช่างอยู่นั่น มันยังไม่เป็นคน มันเป็นคนยังเป็นไม่ได้เลย มันกระดิกหูทุกวัน มันเป็นคนลาภฐาน มันเป็นการเปรียบเทียบ มันเป็นการบอกให้เราเห็นภาพ ให้เป็นรูปธรรมให้เราดู เราเห็น แต่ความจริงมันทุกข์ยากขนาดนั้น นี้พูดถึงว่าให้ธรรมเป็นทานๆ ใจ

ฉะนั้น ให้ธรรมเป็นทาน สิ่งที่ว่าให้ธรรมเป็นทาน มันให้ธรรมเป็นทานแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ธรรมเป็นทานแบบหลวงตา ครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นให้ธรรมเป็นทาน ท่านพยายามสั่งสอน พยายามทำเป็นตัวอย่าง ท่าน

พยายามจะคอยบอก คอยเตือนนะ แล้วถ้าใครจิตใจที่เป็นธรรมนะมันรับได้ไง เห็นไหม หลวงตาท่านพูดนะ อยู่กับหลวงปู่มันกลัวก็กลัวนะ รักก็รัก ทั้งรัก ทั้งกลัว กลัวมาก เพราะท่านคอยบอก คอยชี้ แล้วความผิดของเรา โอ้โฮ เหมือนกับเราเป็นนักโทษ ผู้คุมมาคุมนี้กลัวไหม? ทำอะไรผิดท่านรู้หมด บอกกลัวก็กลัวแต่รัก รักมาก รักมากเพราะอะไร? เพราะมันไม่มีใครบอกอย่างนี้ได้ มันไม่มีใครรู้จริง

หลวงตาท่านพูดว่าทั้งรัก ทั้งกลัว รักมาก แต่ก็กลัวมาก นี่เวลาอยู่กับครูบาอาจารย์ เป็นอย่างนั้น แต่ถ้ามันรับไม่ได้มันก็บอกว่า โอ้โฮ คุณ อะไรคอยจับผิด อู๊ย ผิดอะไรเล็กๆ น้อยๆ ก็ไม่ได้ ก็เล็กๆ น้อยๆ มันทำให้เสียคน แล้วเวลาท่านคอยบอก เพียงแต่ว่าเรารับได้ไหม? แล้วครูบาอาจารย์ท่านคอยว่าเด็กมันโตขึ้นมาหรือยัง มันจะรับน้ำหนักได้มากน้อยแค่ไหน ท่านก็ค่อยๆ บอกมานั่นแหละ นี่พูดถึงว่าให้ธรรมเป็นทานนะ

ฉะนั้น ย้อนกลับมาที่ปัญหา ปัญหา เห็นไหม นี่เขาบอกว่า

ถาม : เขาทำงานเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์ ซึ่งเป็นรายการเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะ ทั้งจากพระไตรปิฎกและจากครูบาอาจารย์ แล้วเราก็ขอสปอนเซอร์โฆษณา

ตอบ : ไอนี้เราจะบอกว่าถ้าเป็นรายการโทรทัศน์ รายการโทรทัศน์เป็นบริษัท ฉะนั้น บริษัท ที่นี้บริษัท เห็นไหม บริษัทที่เขาทำธุรกิจ นี่เขาเป็นเรื่องโลกเลย เขาหาแต่ผลประโยชน์ของเขา แต่ถ้าบริษัทใดมีธรรมาภิบาล เขาทำสิ่งใดแล้วเพื่อประโยชน์สังคม ก็เพราะเขาได้จากการตลาด ตลาดก็คือมนุษย์ มนุษย์ก็เป็นสังคมขึ้นมา ในเมื่อธุรกิจของเขาอยู่ในตลาด ตลาดนั้นเพื่อประโยชน์กับเขา เขายังมีน้ำใจของเขาตอบแทนสังคม เขามีน้ำใจของเขาตอบแทนสังคม เป็นธรรมาภิบาล แล้วบริษัทนั้นนะ คุณผู้ที่ใช้บริการนั้นเขาก็เห็นว่าบริษัทนี้ไม่เอาर्डเอาเปรียบ บริษัทนั้นก็ยั่งยืน นี่พูดถึงว่าถ้าบริษัทนั้นมีธรรม

นี่พูดถึงเขาทำธุรกิจทางโลกนะ แต่ถ้าเป็นรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับสื่อ ถ้ารายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับสื่อ เห็นไหม คุณรายการโทรทัศน์ รายการที่เขาออกเป็นละคร นำเนา เขาทำให้คนน้ำตาไหล ทำคนให้มีความทุกข์ ความยาก อันนั้นก็เป็นเรื่องโลกใจไหม แต่รายการโทรทัศน์ของเราเนี่ยเราเกี่ยวกับเรื่องธรรมะ เออ เกี่ยวกับเรื่องธรรมะเกี่ยวกับเรื่องพระไตรปิฎก เกี่ยวกับเรื่องให้ประชาชนมีสติมีปัญญาเกี่ยวกับเรื่องความรู้ชีวิต อันนี้ให้ธรรมเป็นทานหรือเปล่า

เราจะบอกว่าให้ธรรมเป็นทานในทางโลกใจ เพราะรายการโทรทัศน์รายการที่ดีๆ รายการที่ดี รายการสารคดีสอนให้คนมีสติ สอนให้คนมีปัญหา รายการอย่างนั้นมันก็เพื่อประโยชน์กับสังคม อย่างนั้นถ้าไม่ใช่รายการธรรมะมันก็เหมือนเป็นธรรมะ เพราะเขาให้ปัญญาคน เขาให้ปัญญาคน แต่รายการไหนเขาให้แต่ความบันเทิง

นี่รายการบางรายการ เห็นไหม คุณสิลินค้าพวกแชร์ลูกโซ่เขาหลอกลวงด้วย หลอกลวงให้คนตื่นไปกับเขา อันนั้นเป็นเรื่องโลกเลย นี่เวลาประพฤติปฏิบัติ เรานี่นะ เวลาปฏิบัติแล้วเราหลงเราก็กี่เสียเวลาเราแล้ว เราหลง เราหลงด้วย เราเห็นผิดด้วย แต่เวลาเราหลง เราเห็นผิดแล้วเราไปสอนให้คนอื่นหลงเห็นผิดโทษมันมากกว่าอีก เพราะตัวของ เรา ผิดถูกก็เป็นตัวของเราใช่ไหม แต่เราไปชักนำให้คนอื่นเสียหาย นั่นละบาปกรรม

นี่ก็เหมือนกัน รายการที่เขาไปให้ทางโลกเสียหายใช่ไหม แต่ถ้าเราเป็นรายการโทรทัศน์ แล้วรายการของเรา เราเกี่ยวกับเรื่องธรรมะ เกี่ยวกับเรื่องธรรมะแล้วเกี่ยวกับเรื่องพระไตรปิฎก แต่เวลาทำแล้วเราก็กี่ไปหาสปอนเซอร์ เราก็กี่ไปหานะ อันนั้นเราจะบอกว่าต้องดูที่มาใจ โยมเป็นฆราวาส เป็นทางคฤหัสถ์ ถ้าโยมมีความคิดอย่างนี้ มีความคิดถึงแบบว่ามีสามัญสำนึกว่าถูกผิด อันนี้เราก็กี่ชมเชยแล้วนะ แต่ถ้าทางโลกเราก็กี่ว่าอย่างนี้ให้ธรรมเป็นทานไหม? มันก็เป็นเรื่องธุรกิจของโลก

เราจะบอกว่าเผยแผ่ธรรมทางโลก แต่ถ้าเป็นหลวงตา เป็นครูบาอาจารย์ของเรา ท่านเผยแผ่ทางธรรม ท่านจะไม่ให้มีธุรกิจเข้ามาแอบแฝงเลย มีมาก มีน้อยเราหามา หามาเราจะทำเพื่อประโยชน์ เราทำประโยชน์ให้หมดไปเลย ไม่มีการแลกเปลี่ยน ให้คือให้ ให้ด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ ให้คือให้ ไม่มีกี่ยี่ไม่ต้องให้เพราะมันไม่มี มีก็ให้ ให้แล้วจบ นี่ให้ธรรมเป็นทานแบบพระ แบบครูบาอาจารย์ของเรา แต่ตอนนี้มันไปหมด

คุณสิลินเวลาโยมพูดพูดอย่างนี้ ขนาดเขาเป็นโยมนะเขาบอกเขาทำรายการโทรทัศน์ เวลาเขาไปหาสปอนเซอร์เขามีการโฆษณา แล้วนี่เขามีรายได้เขาก็จ่ายลูกน้องต่างๆ เขายังมีความละเอียดใจ แล้วเวลาพระทำธุรกิจอายุเขาไหม? เวลาพระที่ต่างๆ กันในโลกอายุเขาไหม? นี่ไงมันอยู่ที่น้ำใจใจใจของคนมันสูง มันต่ำมันอยู่ตรงนี้ เวลาพระทำธุรกิจอายุเขาไหม?

ไอ้โฮ เราเคยไปเห็นทีหนึ่งนะ ไอ้โฮ เราซื้อเลยนะ มันโฆษณาไปทางหนังสือพิมพ์ เขาบอกว่าเป็นรายการทำบุญ ทำบุญเสร็จแล้วเขาก็แจกใบอนุโมทนา มันมีต้นข้าว ใจ ต้นข้าวใบอนุโมทนาเขาไปจับฉลากได้โตโยต้าคันหนึ่ง ทำบุญมันเหมือนกับเล่นหวยเลย เวลาโยมมาทำบุญมันก็มีใบอนุโมทนาไซ้ไหม มันก็มีข้าว ใจ แล้วเขาก็ไปจับที่ข้าว จับเบอร์ จับเบอร์แล้วแจกโตโยต้า ไอ้อย่างนี้มันก็เท่ากับซื้อบัตรแล้ว

นี่พูดถึงพระทำใจ นี่เรายกมาเปรียบเทียบกับโยมคิดอย่างนี้ เรายังคิดว่าโยมนี่คิดดี โยมคิดดี แม้แต่เราเป็นบริษัท เพราะเขาบอกว่ารายการโทรทัศน์มันก็เป็นบริษัททางโลกอยู่แล้ว รายการโทรทัศน์เขาทำรายการอะไรก็ได้ รายการเด็กก็ได้ รายการบันเทิงก็ได้ รายการอะไรเขาก็ทำได้ แต่เขามาทำรายการธรรมะ เออ เราก็เออ คิดอย่างนี้เราก็คงว่าถ้าโยมคิดได้อย่างนี้โยมก็ดีแล้วละ ศีประสาโยม แต่ถ้าพูดถึงว่าให้ธรรมเป็นทานๆ จะให้บริสุทธิ์ เพราะเวลาเขาศึกษาใจ รายการส่วนหนึ่งมีรายจ่ายให้พนักงาน เสร็จแล้วค่าใช้จ่ายต่างๆ เป็นทีม

ตรงนี้นั้นสำคัญ ตรงที่ว่าเก็บไว้ดำเนินการต่อไป แล้วในทางธรรมล่ะอย่างนี้ถือว่าผิดหรือไม่ครับ เพราะรายการโทรทัศน์มันเป็นรายการ โลกอยู่แล้ว รายการ โลกอยู่แล้วเราบอกว่าเผยแพร่ทางโลก เพราะเผยแพร่ทางโลกเขาคิดแบบทุนนิยม ทุนนิยมมันต้องมีต้นทุนมีต่างๆ แต่ถ้าเป็นทางพระ ทางพระที่ว่าไม่มีจุดยืน ทางพระที่ว่าอยากจะต่อเนื่องเขาก็คิดของเขาอย่างนั้น แต่ถ้าเป็นหลวงตาท่านไม่คิดอย่างนั้น ท่านมีเท่าไรท่านให้หมด ถ้าให้แล้วเท่าที่มี จบแล้วคือจบ แล้วถ้ามีอีกก็ให้อีก ถ้าไม่มีก็จบ แต่ตอนนี้เพียงแต่คนทำดีอย่างนั้นมันมีประโยชน์นะ

นี่เวลาเราอยู่กับหลวงตาสมัยนั้น สมัยที่หลวงตาท่านพิมพ์หนังสือใหม่ๆ นะ แล้วเวลามีคนที่เขาเห็นดี เห็นงามด้วย เอ่ยชื่อเลยก็ได้ คือออกเตอร์เขาวัวกับคุณหญิงนางเยาว์ เขาบอกว่าให้หลวงตาสั่งพิมพ์ได้ตามสบายใจ สั่งพิมพ์ได้ตามแต่ต้องการปรารภณา แล้วสองคนนั้นเขาเป็นคนจ่ายสตางค์ ฉะนั้น หนังสือที่แจกๆ มา เงินทุนก็เงินทุนของออกเตอร์เขาวัวกับคุณหญิงนางเยาว์ สูดทำแล้วพอหนังสือมันอิมเต็มแล้วท่านก็สั่งหยุดเอง

แล้วมาตอนหลังมาตอนโครงการช่วยชาติมันพิมพ์กันด้วยพวกเราเตี้ยอู่มก้อม คือใครจะพิมพ์ทีก็เรียกรักกันทีหนึ่งในกลุ่มใครกลุ่มมัน แล้วเวลากลุ่มใครกลุ่มมันแล้วก็ยังเสนอความเห็นของตัวเอง เพราะตัวเองเป็นคนหาทุน ตัวเองก็เอามุมมอง เอามุมมอง เอา

ทัศนคติบวกธรรมะเข้าไป ก็เลยไปกันใหญ่ เลยไปกันใหญ่เพราะมันเป็นโลกไปหมดแล้วไง เพราะหลวงตาออกมาช่วยโลกมันก็เลยแจกธรรมะไปในทางโลก แต่ถ้าเป็นทางธรรมๆ เพราะเขาถามว่า

ถาม : ไม่ทราบว่าเป็นทางธรรมว่าสิ่งนี้ผิดหรือไม่ครับ

ตอบ : ในทางธรรม ในทางธรรมมันอยู่ที่ใจสูง ใจต่ำ ถ้าใจมันสูงนะเรามีการแลกเปลี่ยน เรามีอย่างนี้มันก็เหมือนกับเราก้ เหมือนกับถือศีล ๕ หรือศีล ๘ เห็นไหม ถือศีล ๘ ถือพรหมจรรย์ ถือพรหมจรรย์เขาไม่นอนในที่สูง เขาไม่ใช่เครื่องหอมใช้ไหม เราถือศีล ๘ ถ้าบริสุทธิเขาก็ไม่ใช่กัน ทีนี้พอไม่ใช่กันมันอยู่ที่นี้เขาโดนแดดมันเผา โอ้โฮ เกียมหมดเลยนะ เราบอกว่ายากันแดดเราถือว่าเป็นยาเว้ย ทาได้ คริมกันแดดทาได้ ไม่ใช่คริมบำรุงผิว มันเป็นยาป้องกัน ทาได้ เพราะเขาไม่ทาไง เขามานะ คูสิอยู่บ้านอัฐุ ประทินผิวกันเต็มทีเลย พอมาที่นี้ อัฐุ แดดเปรี้ยวๆ เลย เพราะเดี๋ยวผิดศีล ไม่กล้าทา โอ้ย ลอกเป็นแผ่นๆ เลย หน้านี้ลอกเป็นแผ่นๆ เลย

เราเห็นเข้าเราบอกว่าถ้าเรามีเจตนาที่บริสุทธิ กันแดด คริมกันแดดมันเป็นการประทินผิวหรือมันเป็นกันแดด เห็นไหม จิตใจที่สูง จิตใจที่ต่ำ ถ้าจิตใจที่สูง แม้แต่ศีล ๕ ศีล ๘ คนถือเคร่ง คนถือเคร่งกว่า โอ้โฮ นั่นเคร่งเกินไป ฉะนั้น สิ่งนี้มันเป็นจริต เป็นนิสัยของคน ฉะนั้น บอกว่า

ถาม : ถ้าในทางธรรมถือว่าผิดไหม?

ตอบ : ถ้าในทางธรรมแบบโลกที่เราพูดถึงโยมไม่ผิด แต่ถ้าในทางธรรมแบบครูบาอาจารย์ที่ใจใสสะอาด ใจที่เป็นธรรม ผิด ผิดเพราะว่าต้องแลกเปลี่ยนไง ถ้าแลกเปลี่ยน เดียวนี้ไม่ต้องแลกเปลี่ยน เราให้อย่างเดียว แล้วแต่เขาจะทำบุญ เพราะอะไร? เพราะใจของคนเขาอยาก คนที่เขาใจเป็นธรรมนะเขาเอาไปเขาไม่สบายใจ เขาก็อยากจะตอบแทน ถ้าอย่างนั้น กรณีนี้มันสุดวิสัย มันต้องให้เขาเพราะว่าหลวงตาเวลาท่านไปไหนท่านพูดอย่างนี้ละ ที่ท่านพยายามไปไหนมานี้ท่านไม่ไปเอาอะไรเลย ท่านไปเอาหัวใจคน

ฉะนั้น คนที่เขาได้สิ่งของที่เขาพอใจไปแล้ว เขาจะแสดงออกน้ำใจของเขา เราจะไปปิดกั้นเขาได้อย่างไร เวลาเรา เรายังแสดงน้ำใจเลย แล้วเวลาเขาได้ของเราไปเขาจะ

แสดงน้ำใจบ้างไม่ได้หรือ? ถ้าเขาแสดงน้ำใจมันก็เป็นเรื่องการแสดงน้ำใจของเขา ถ้าใจเราสะอาดนะ เพราะเราไม่ได้ปรารถนาว่าฉันแสดงน้ำใจ ๒ บาท เธอต้องแสดงน้ำใจกลับมา ๔ บาท แสดงน้ำใจอย่างนี้มันแสดงน้ำใจด้วยเจตนา มันเจตนาเริ่มต้นแสดงน้ำใจไปมันเริ่มต้นแล้ว แต่ถ้าแสดงน้ำใจทิ้งเหว ทำบุญทิ้งเหวตั้งแต่ต้น แล้วเขาแสดงน้ำใจมันเป็นเรื่องคุณงามความดีทั้งนั้น เป็นเรื่องความดี ความดีกับความดีมันเข้ากัน อันนี้พูดถึงว่าให้ธรรมเป็นทาน

ให้ธรรมนะ เราว่าทางศาสนาผิดไหม? มันก็อยู่ที่ใจสูง ใจต่ำ ใจสูงขึ้นมามันทำด้วยหัวใจที่เป็นธรรม มันจะไม่มีสิ่งใดเข้ามาขัดแย้ง แต่ถ้าใจมันไม่เสมอกัน มันถึงกันไม่จบนะ มันถึงกันไม่จบ เพียงแต่เป็นวุฒิภาวะคนมาจากต่ำ ถ้าเขาพัฒนาขึ้นมาแล้วเขาเป็นของเขาเอง เมื่อก่อนเราทำอย่างนี้ พอโตขึ้นมาเราจะทำดีขึ้น สิ่งที่เราเคยทำมาผิดพลาดไปแล้ว ผิดพลาดไปแล้วก็โอเคผิดพลาดไปแล้วก็ไม่เอาดีตามาเหยียบย่ำหัวใจของเราผิดพลาดไปแล้วก็วาง ตอนนั้นยังโง่อยู่ ยังไม่เข้าใจก็ได้ทำไปแล้ว แต่ตอนนี้ตอนนี้หัวใจเราดีขึ้นมา เราเข้าใจแล้ว เราทำดีขึ้น แล้วถ้ามันดีขึ้นไปอีก ดีขึ้นไปอีก ดีขึ้นไปจนถึงครูบาอาจารย์ของเราละ

เราจะสรุปตรงนี้เลยละ เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านเสียสละชีวิตเพื่อรักษาธรรม เวลาจะภาวนากัน เวลากิเลสมันหลอก มันหลอกเอาตายนะ หลวงตาท่านเล่าอยู่ มีพระองค์หนึ่งเวลานั่งภาวนาไปแล้วมันเห็นเป็นดวงแก้วเลย ดวงแก้วลอยขึ้นไป ลอยไปท่านก็เดินตามไป ขนาดลุกเดินแล้วยังไม่ออกจากสมาธิเลย เดินตามไปนะ ดวงนี้มันลอยสูงขึ้น พระองค์นั้นปีนต้นไม้ขึ้นไปเลยนะ ปีนขึ้นไป ออกกำลังมาก พอไปถึงที่สุดแล้วดวงแก้วนั้นหายเว็บบไปเลยละ พอหายเว็บบไปนี่ร้องไห้ลงไม่ได้ คนต้องไปช่วยเอาลงมาละ ท่านบอกว่าดวงนี้นะถ้ามันไปหน้าผา แล้วมันเดินไปนี่มันจะตกไหม?

นี่ไงเวลาภาวนาไป เวลาที่ว่าเสียสละชีวิตเพื่อรักษาธรรมๆ เวลามันหลอก เวลามันหลอกให้พระปฏิบัติถึงตายได้เลยละ เวลามันหลอกนะ เวลามันสร้างภาพขึ้นมา ในวงปฏิบัติจะมีมาก เราเจอพระองค์หนึ่งเขาบอกว่ามันภาวนาไปแล้วนะ เขาบอกว่าถ้าวันไหนเขาเผาตัวตาย วันนั้นเขาได้เป็นพระอรหันต์ แล้วเขาก็พยายามจะเผาตัวตายนะ นี่เรื่องจริงนะไม่ได้พูดเล่น มีพระองค์หนึ่ง กิเลสมันหลอกขึ้นมาอย่างไรไม่รู้ มันบอกว่าถ้าวันไหนมันได้เผา เหมือนเราเอาน้ำมันราดตัวแล้วเผา ถ้าวันไหนเผาตัวตาย จะได้เป็นพระ

อรหันต์ไปพร้อมกับการตายนั้น แล้วมันก็ทำอย่างนั้นอยู่ ๒ วัน ๓ วัน แล้วพระเขาก็พยายามจะคอยระวังกัน สุดท้ายผลออกก็เผาจนได้จริงๆ ตาย

นี่เสียดชีวิตเพื่อรักษาศรัทธา เสียดชีวิตเพื่อรักษาศรัทธา เวลาผ่านไป ใ้อันที่ไม่เคยภาวนาก็ยังไม่รู้อย่างนี้หรอก อยู่ในวงกรรมฐานมันจะรู้ เพราะว่าเรานักปฏิบัติทั้งหมด ทุกคนจะมีอุปสรรคทั้งหมด ทุกคนจะมีกิเลสมันหลอกทั้งหมด แล้วเวลามาคุยกัน มาคุยกัน มาปรึกษากัน ใครมีสิ่งใดก็จะมาคุยกัน นี่ชุมนุมสาวกจตุรา ในวงกรรมฐานจะมีเรื่องอย่างนี้มาคุยกัน มาคุยกัน เอ็งมีประสบการณ์อย่างไร มีปัญหาอย่างไรก็จะมาคุยกัน

ฉะนั้น เวลาปฏิบัติไป เวลาอดอาหาร เวลาต่างๆ มันหลอกให้ถึงกับตายได้เลยละ แล้วถ้าเรามีสติปัญญา นี่หาทางพลิกแพลงมันหลุดพ้นไปได้ แล้วหลุดพ้นไปได้ แล้วพ้นกิเลสไปได้ เห็นไหม ธรรมะอยู่ปากตาย แม้แต่เสียดชีวิต พระกรรมฐานที่เขาว่าให้ธรรมเป็นทานๆ แม้แต่ชีวิตเขายังสละกันเลย สละเพื่อจะอยากได้มรรคได้ผล แล้วนับประสาอะไรกับสิ่งที่เป็นธุรกิจ ฉะนั้น เป็นธุรกิจแล้ว เห็นแล้วก็ใช้ปัญญาเอา คิดเอาเนาะ

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าถ้าให้ธรรมเป็นทานในทางพระที่เราพูดนี้ แต่ให้ธรรมเป็นโยม เราพูดเองเลยว่าถ้าเป็นบริษัททางธุรกิจมาตั้งแต่ต้น แล้วเป็นคฤหัสถ์ถ้ามีอาชีพ เราว่าไม่ผิด เพราะเขาไม่ใช่พระ เขาเป็นโยม แล้วเขาต้องมีอาชีพ เลี้ยงชีพเขา นั่นเรื่องของเขา นั่นเรื่องของโลก เพียงแต่เขามาทำรายการทางธรรมะ อันนี้เป็นอย่างนั้นไป

นี่พูดถึงว่าให้ธรรมเป็นทานเนาะ ให้ธรรมเป็นทาน อย่างไรถูก อย่างไรผิด แล้วเราเองเราก็พิจารณาเอา จิตใจใครสูง ใครต่ำขนาดไหน มันก็เป็นมุมมอง มุมมองของจิตใจที่สูงส่งก็มุมมอง อึม หลวงพ่อพูดดี "โอ้จิตใจที่มันต่ำ โอ้โฮ หลวงพ่อ พูดอย่างนี้แล้วมันอยู่กันได้อย่างไรละ? แสดงว่าต้องบวชเป็นพระกันหมดเลยใช่ไหม แล้วเขาก็มีบาตรใบหนึ่งเที่ยวบิณฑบาต นั่นมันอยู่ที่มุมมองของคน มุมมองใครสูง ใครต่ำ อันนี้พูดถึงว่าให้ธรรมเป็นทานนะ

ถาม : ข้อ ๑๖๘๕. เรื่อง "ฟังเทศน์หลวงพ่อกแล้วซาบซึ่งกินใจและฮึกเหิม" (นี่คือคำถาม)

กราบนมัสการหลวงพ่อด้วยความเคารพยิ่ง กราบขอโอกาสเรียกแทนตัวเองว่าลูก
 ค่ะ ลูกเป็นผู้สนใจใฝ่ปฏิบัติธรรมอยู่ที่ขอนแก่น มีโอกาสได้ทำบุญกับหลวงพ่อบ่อยหลาย
 ครั้ง ตอนนี่ลูกฟังเทศน์ของหลวงตาพระมหาบัว และฟังเทศน์ของหลวงพ่อบ่อยเป็นประจำ
 ควบคุมกับการฝึกปฏิบัติค่ะ แต่ยังไม่ปฏิบัติได้ไม่ค่อยต่อเนื่องนัก และยังมีลูกคลุกคลานอยู่
 แต่จะสู้ไม่ถอยค่ะ จะพยายามทำเหตุให้เต็มตามที่ตามกำลังมีค่ะ (ทางของฆราวาสนั้นนับแคบ
 ดังเช่นที่พระพุทธองค์และหลวงพ่อดักกล่าวไว้จริงๆ ค่ะ)

การฟังเทศน์และฟังการตอบปัญหาของหลวงพ่อบ่อยในระยะเวลาหลัง ลูกฟังแล้วมีความ
 เข้าใจมากขึ้น ฟังแล้วซาบซึ้งกินใจ ฟังแล้วฮึกเหิม ฟังแล้วอยากจะปฏิบัติให้ยิ่งขึ้น ฟัง
 แล้วมีความเพียรมากขึ้นค่ะ จึงอยากจะเขียนมาเพื่อกราบขอบพระคุณหลวงพ่อบ่อยเป็นที่สุด
 ที่เมตตาสั่งสอนชี้แนะทางดำเนินอันถูกต้อง เมตตาต่อลูกหลานผู้ สนใจต่ออรรถ
 ธรรมและสรรพสัตว์ทั้งหลายอย่างไม่มีประมาณ ลูกขอกราบขอบพระคุณหลวงพ่อบ่อยอย่าง
 สูงค่ะ และขอนอบน้อมถวายปัจจัยเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชาแก่หลวงพ่อบ่อย

ตอบ : เขาบอกว่าเขาได้ออนเงินมาเข้ามูลนิธิ เป็นวันเกิดของพ่อเขา นี่เขาโอน
 ปัจจัยมาให้ แล้วก็กราบขอบพระคุณอย่างสูง "อ้อนี่เพียงแต่ว่ารายงานผลไป รายงานผลว่า
 ได้ทำบุญกับหลวงพ่อบ่อยหลายหน ได้ฟังเทศน์บ่อยๆ เข้า ถ้าฟังเทศน์บ่อยๆ เข้า เห็นใหม่
 เพราะฟังแล้วมันมีความเข้าใจมากขึ้น มันก็ดีขึ้น แต่ถ้าฟังไม่เข้าใจ เพราะมีผู้ที่มาหาเรา
 เยอะมากนะ ที่มาหานี้แสดงว่าเขาหลงใจแล้ว ถ้ายังไม่หลงใจเขาไม่มาหรอก

เวลาเขาหลงใจแล้วเขาจะบอกเลย เขาบอกว่าเมื่อก่อนนะเขาเป็นพระ เขาบอกว่าเขา
 อยู่ทางเหนือ ทางวัดนั้นเขาเอาซีดีเราไปเปิดไป เขาคิดในใจเลย เอ๊ะ เอามาเปิดได้อย่างไร
 วะ มันพูดเร็วขนาดนี้ไม่รู้เรื่อง เอามาเปิดได้อย่างไร? เขาติน่าดูเลย แต่ แต่เพราะว่าเขาเป็น
 พระลูกวัดในวัดนั้น เขาหลีกเลี่ยงไม่ได้ เขาก็ต้องทนฟัง เขาต้องทนฟัง แต่เขาตินะ เฮ้ย ไป
 เอาอะไรมาเปิดวะ โอ๊ย พูดเร็วมากไม่รู้เรื่องเลย

นี่เขาพูดเอง แล้วเขาเป็นลูกวัดเขาหนีไม่ได้ เขาต้องทนฟังไป ฟังไปๆ มันดีขึ้น
 เอ๊ะ พูดแปลก ชักดีขึ้น เพราะมันจับประเด็นได้ชอบพูดแปลก ฟังไปๆ คิด พอดคิด วันที่
 มาเขาเอามาให้เห็นด้วย เขาก็ไปซื้อของเขา แล้วเขาไปโหลดเอาจากเว็บไซต์ เขาบอกว่า
 ฟังทั้งวันทั้งคืนเลย เขามาเขาก็ทำให้ดู เขาเสียบหูมาด้วย เขาบอกว่าเขาไปเอามาจาก
 เว็บไซต์แล้วเสียบหูไว้เลย แต่เริ่มต้นเวลาฟังที่แรกมันเอาอะไรมาเปิด

เราจะบอกว่ากรณีนี้เจ็บป่วยมาก เวลาใครมานะ เพราะเราก็เข้าใจ มันเป็นนิสัยของเราไง ถ้าให้พูดซ้ำๆ เนิบๆ มันไม่ออก พูดซ้ำๆ เนิบๆ มันแบบว่าเหมือนน้ำไม่ไหล มันขาดๆ ช่วงๆ แต่ถ้าเป็นอย่างนี้พูดได้ ให้ไหลพริดๆ อย่างนี้พูดได้ แต่ถ้าให้พูดซ้ำๆ เนิบๆ นะเสร็จเลย คนพูดก็พูดไม่ได้ มันไม่ต่อเนื่อง ฉะนั้น พอมันต่อเนื่องไป เพราะครูบาอาจารย์ท่านบอกมันเป็นจริตนิสัยของคน ถ้าจริตนิสัยอย่างนี้ มันเป็นอย่างนี้มันก็เป็นอย่างนี้

ฉะนั้น เวลาเขาฟังไปๆ มันได้ประโยชน์แล้วมันฮึกเหิม ถ้ามันฮึกเหิมนะ ไอ้กรณีนี้มันเป็นกรณีในพระไตรปิฎก ในพระไตรปิฎกหลวงตาท่านพูดบ่อย เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเดินธุดงค์ไป แล้วไปเจอชาวบ้านเขาหาบผลไม้มาไง เขาเดินผ่านพระพุทธเจ้าไปเฉยเลย พระอนุรุทธะถามว่าทำไมเขาไม่เคารพพระพุทธเจ้าเลยหรือ? เขาบอกว่าไม่ใช่ลูกศิษย์เรา เรานั่งรอกันอยู่ที่นี่ ท่านให้พระอานนทบุพผาไ้เลย รอกิน เคี้ยวมันมาเอง แล้วแม่ค้าเขาก็หาบไปนะ หาบไปเจอพระกัสสปะหรือไปเจอพระอะไรจำไม่ได้ เป็นลูกศิษย์ ไปถวายพระกัสสปะ พระกัสสปะต้องเรียกเขากลับมาถวายพระพุทธเจ้า

นี่ไงนี่อยู่ในพระไตรปิฎก ในพระไตรปิฎกก็มีอย่างนี้ เราจะบอกว่าคนจริตนิสัยมันชอบ นิสัยมันเข้ากันได้มันก็เข้ากัน ถ้านิสัยเขาเข้ากันไม่ได้ เราพูดขนาดไหนเขาก็ไม่เข้าใจ พูดถึงขนาดไหนนะเขาก็ไม่เข้าใจ แล้วเขาฟังแล้วมันไม่เข้าใจเขา แต่ถ้าเขาถูกจริตนะเขาเข้าใจของเขา ฉะนั้น หลวงตาถึงบอกว่าสายบุญสายกรรม คำว่าสายบุญสายกรรมเห็นไหม เราทำบุญๆ กันนี้ เราถึงบอกว่าทำบุญกับใคร? ถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมเราทำกับครูบาอาจารย์ นี่สายบุญสายกรรม ต่อไปเราจะมีเวรมีกรรมผูกพันกันไป ถ้าเราไปทำบุญกับที่เราพอใจๆ เขาจะอีลุ่มลุ่มแฉกอย่างไรเราก็ไปกับเขา ต่อไปสายบุญสายกรรมมันก็พาเราไปทางนั้นแหละ พาเราไปทางนั้น

ฉะนั้น เวลาทำบุญเราต้องมีปัญญา เราทำบุญของเรา เราจะทำบุญที่ไหน เราจะทำอย่างไร นี่มันเป็นสายบุญสายกรรม ถ้าเป็นสายบุญสายกรรมมันจะเป็นอย่างนั้น ไอ้ที่พูดถึงธรรมะ ธรรมะเวลาฟังแล้ว เห็นไหม ถ้าฟังใหม่ๆ มันไม่เข้าใจ ไม่เข้าใจ แล้วเวลาฟังธรรมๆ นะ เราฟังธรรมหลวงตาตลอด ถ้าอยู่คนเดียวนี่เปิดวิทยุหลวงตาเลย เพราะวิทยุเราอยู่ข้างบน เปิดเลย แล้วฟังเป็นคำๆ บางคำพอฟังอึ้ง ทั้งหมดเอาคำเดียว แล้วพอครั้งต่อไปนะฟังม้วนเก่านี้แหละ ฟังเทศน์เก่านี้แหละมันไปได้ตรงอื่น แล้วคนก็จะมาถาม

บ่อยเลย นี่เอาเทศน์หลวงพ่อไปฟัง คราวนี้มันได้ยินตรงนี้มันกินใจมากเลย แล้วพอมานั่งเปิดซ้ำ ทำไมตรงนั้นมันดีกว่าตรงนี้ ตรงนี้มันดีกว่าตรงนั้นล่ะ?

มันเป็นที่ว่าบางคราว กัณฑ์เดียวกันแหละ บางทีมันปิ้งคำนี้ ถ้าได้คำเดียวมันเหมือนกับเราได้ชุ่มชื่นแล้ว มันได้สิ่งที่กระทบแล้ว เอาแค่นี้ ฟังธรรมๆ แค่นี้ เราฟังธรรมๆ ก็ฟังธรรมเพื่อ เหมือนรดน้ำพรวนดินนั้นแหละ ถ้าวรค้ำต้นไม้มันได้น้ำ ได้ปุ๋ย มันจะงอกงาม จิตใจของเราเวลาคำเทศน์ คุณธรรมถ้ามั่นสะเทือนหัวใจ อยู่ มันพองหมดเลย นี่เอาคำเดียว น้ำขุ่นเดียวรดต้นไม้มันจะเอาวันละขันพอ แล้วพอดันไม้มันเติบโตขึ้นมา เดี่ยวมันขึ้นมา

นี่ฟังธรรมๆ ฟังธรรมเพื่อเหตุนี้ เวลาฟังธรรมกำหนดไว้หลายๆ สิ่งนั้นจะเข้ามากระทบเราเอง แล้วเวลากระทบมันอยู่ที่ว่าอะไรมันโดนใจ คำนี้มันฝังใจ คำนี้มันสะเทือนใจ มันเป็นประโยชน์ตรงนี้ นี่การฟังธรรม การฟังนี้สำคัญมาก เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ว่าการ เทวดา อินทร์ พรหมสำเร็จเป็นแสนๆ เวลาเทศน์ว่าการที่ชฎิล ๓ พี่น้อง ๑,๐๐๓ คน เทศน์ทีหนึ่งพระอรหันต์เป็นพันเลย เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ นี่เวลาเทศน์

นี่ก็เหมือนกัน หลวงตาท่านบอกท่านฟังเทศน์หลวงปู่มัน เวลาเทศน์ไปนิพพาน หยิบเอาได้เลยนิพพาน เพราะหลวงปู่มันท่านอธิบายเรื่องนิพพาน เราไม่รู้จักนิพพาน แต่หลวงปู่มันอธิบายเพราะใจท่านเป็นที่นี้เป็นเรากี่จินตนาการ หยิบเอาได้เลยนะ หลวงตาพูดอย่างนี้ เวลาหลวงปู่มันเทศน์ โอ้อโฮ นิพพานหยิบจับเอาได้เลย พอหลวงปู่มันเทศน์จบนิพพานก็ปิด ปิดหมดเลย เพราะมันไม่มีคนบอกไม่มีคนชี้ นำ เอ็งนี่ก็ไม่ออก เอ็งนี่ก็ไม่ได้หรือ แต่เวลาคนเป็นเขาพูด หลวงปู่มันท่านพูดถึงมรรค ถึงผล พูดถึงวิธีการ โอ้อโฮ หยิบเอาได้เลย ภูก็รู้ สูดยอดๆ พอเทศน์จบ ฟ้าปิด ฟ้าปิด มีดเลย

นี่ฟังธรรมๆ ถ้ากรรมฐานฟังธรรม เพราะจิตใจครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมท่านอธิบาย หลวงตาท่านบอกเวลาหลวงปู่มันท่านเทศน์เหมือนเครื่องบิน มันแท็กชี้แล้วมันขึ้นเลยนะ ตั้งแต่ทำสมาธิ พอทำสมาธิ ปุ่ชุน กัลยาณปุ่ชุน โสคาปัตติมรรค โสคาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามิผล อนาคามิมรรค อนาคามิผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ เห็นขึ้นไปเลยนะ แต่ท่านไม่บอกชื่อ แต่ท่านบอกวิธีการ คนปฏิบัติรู้ คนไม่ปฏิบัติไม่รู้เรื่องหรือ

คนไม่ปฏิบัติไม่รู้เรื่องนะ แต่คนที่ปฏิบัติรู้เลย เทศน์ที่หนึ่งมันก็เหมือนกับเครื่องบินขึ้นหนหนึ่ง ขึ้นเลย จากสนามบินขึ้นเลย ขึ้นสู่นิพพานเลยแล้วก็จบ แล้วเทศน์ต่อไปก็เป็นอย่างนี้ เพียงแต่ว่าเครื่องบินอะไร เพราะอุบายวิธีการมันเปลี่ยนแปลงไปตลอด อริยสังขามีหนึ่งเดียว แต่อุบายวิธีการ อุบายของคน จริตของคนท่านจะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ เปลี่ยนไปเรื่อยๆ เพราะคนจริตมันไม่เหมือนกัน ความรู้สึกคนไม่เหมือนกัน ไปดูหนังสือ เริ่มต้นตั้งแต่เด็ก โตขึ้นมาแล้วพระเอก นางเอกก็ได้กัน จบ ทุกเรื่อง นี้ดูหนัง เริ่มต้นมาแล้ว เออ ตั้งแต่เด็กมาแล้ว พระเอกนะกว่าจะโตนะ เสร็จแล้วพอพระเอก นางเอกรักกัน แต่งงานกัน จบ ทุกเรื่อง แต่ก็ดูกันมาตั้งแต่ที่สิบปีแล้ว ก็ดูกันอยู่อย่างนี้

อริยสังข โสคาปัตติมรรค โสคาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล เหมือนกัน จบเหมือนกัน แต่คนฟังเป็นคนไปด้วยกันนี้จบ แต่คนไม่เป็นฟังแล้วก็ อืม คราวนี้ดี คราวนี้ไม่ดี คราวนั้นเป็นอย่างนั้น คราวนี้เป็นอย่างนี้ ฉะนั้น เวลาเราอยู่บ้านตาด เวลาหลวงตาท่านเทศน์จบ หลวงตาท่านเป็นพระอรหันต์ หลวงปู่ลีก็เป็นพระอรหันต์ เวลาอยู่ที่บ้านตาดเรานั่งฟังอยู่ด้วย เวลาท่านเทศน์จบนะ เพราะถ้ามีพระที่มีคุณธรรมเราพยายามแอบเก็บหมดแหละ เก็บคุณงามความดีของท่าน

หลวงตาท่านเทศน์จบแล้วท่านจะหันไปหาหลวงปู่ลี ลีเนาะ ลีเนาะ คือที่เราพูดมาคือพระอรหันต์พูด แล้วก็พระอรหันต์ฟัง ถ้ามันผัดมันมีการบกร่อง หลวงปู่ลีต้องรู้ เพราะหลวงปู่ลีก็เป็นพระอรหันต์ ทั้งๆ ที่หลวงปู่ลีเป็นลูกศิษย์ของหลวงตา หลวงตานี้เป็นพระอรหันต์ ผีกัดหลวงปู่ลีขึ้นมาจนเป็นพระอรหันต์ แล้วพระอรหันต์เวลาเทศน์ธรรมะ พระอรหันต์มันก็ต้องรู้มรรค ๔ ผล ๔ เหมือนกันหมด เวลาท่านเทศน์จบท่านพูดคำนี้ เรานั่งฟังอยู่แล้วเราเห็นกับตาเลยละ ลีเนาะ เทศน์จบนะ ลีเนาะ ถูกไหม? ถูกต้องหรือเปล่า? มีอะไรขัดแย้งหรือเปล่า?

แต่คนอื่นฟังจะคิดอย่างไรก็แล้วแต่ แต่เราคิดของเราอย่างนี้ เรานั่งอยู่บนศาลา เวลาท่านเทศน์จบท่านถามหลวงปู่ลีเลยนะ ลีเนาะ ที่ธรรมะนี้เนาะ หลวงปู่ลีก็ นิสสัยท่านท่านก็เงิบเฉยอยู่อย่างนั้นแหละ แต่นี่เป็นการยืนยันใจ เราก็นั่งฟังอยู่ มันอยู่ที่ว่าคนมีวุฒิภาวะมากน้อยแค่ไหน อยู่ในเหตุการณ์รู้เลยว่าอะไรเกิดขึ้น อะไรไม่เกิดขึ้น คนไม่รู้มันก็ภาชนะคว่ำ ภาชนะมันคว่ำไว้ไม่รู้เรื่องอะไรหรอก แต่ถ้าภาชนะมันหงายขึ้นมามันจะรับ

มันจะรู้ มันจะได้ประโยชน์ทั้งนั้นแหละ นี่พูดถึงว่าเวลาฟังธรรมแล้วมันฮึกเหิม ถ้ามันฮึกเหิมนะมันจับประเด็นได้ก็ค่อยประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้มันเป็นประโยชน์กับเรา

การฟังธรรมๆ เวลาที่เราปฏิบัติอยู่ เห็นไหม เวลามันเฉา เวลามันเหงา มันหงอย จะเข้าไปหาหลวงตา ไปทำไมรู้ไหม? ไปชาร์จไฟ ถ้าภาษาโลกก็ไปให้โดนค่า เข้าไปนี่ โคนอยู่แล้ว เข้าไปหมัดซ้าย หมัดขวา โอ้โฮ กลิ้งเลย แต่ไปชาร์จไฟ มันตื่นตัว ไม่อย่างนั้นมันเสียหายหมด เวลาเราอยู่กับท่าน มีปัญหาขึ้นมาต้องให้ท่านคอยให้ธรรม นี่พูดถึงว่าจิตใจคนที่เป็นธรรม สิ่งใดที่ท่านพูดมาเป็นธรรมหมด แต่ถ้าจิตใจไม่เป็นธรรม นะ จับผิดอีกแล้ว โคนอีกแล้ว ทำไมว่าแต่ฉันคนเดียว ทำไมคนอื่นไม่ว่า

ก็คนอื่นมันไม่เอาไหน คนอื่นมันทองกันเบา มันไม่มีประโยชน์ พูดไปก็ไม่มีประโยชน์อะไร แต่ถ้าคนมีประโยชน์ท่านจะส่งเสริม ท่านจะคอยส่งเสริม ท่านจะคอยบอก คอยแนะ ถ้าพระที่คือนะ แล้วพระที่ดีได้รับสิ่งนั้นแล้วซึ่งมัทธนะ ซึ่งอริยสัจ สัจจะความจริง ท่านจะพอใจมาก แต่ถ้าเราไม่มีเราก็คิดของเราไปอย่างนั้น นี่พูดถึงให้ธรรม การให้ธรรมเป็นทานเนาะ การให้ธรรมแบบโลกก็อย่างหนึ่ง การให้ธรรมแบบธรรม ที่นี้เวลาพระบวชมาแล้ว ถ้าใจเขายังเป็นโลกอยู่มันก็แค่สมมุติสงฆ์ แค่ว่าได้สถานะของความเป็นพระ แต่จิตใจเป็นโลกก็ให้ธรรมในประสาโลกๆ แต่พระหรือครูบาอาจารย์ของเราถ้าจิตใจเป็นธรรม ท่านให้โดยความเป็นธรรมนะ แล้วพอให้โดยความเป็นธรรมๆ เราก็คิดของเราเองไงว่าเราผิดหรือเปล่าๆ

มันอยู่ที่เหตุและปัจจัย ถ้าเหตุและปัจจัย สถานะเราต้องมีการดำรงชีพอย่างนี้เราก็คิดของเราไป นี่เราถึงบอกทางโลก แต่ถ้าเป็นทางธรรม ถ้าทางธรรมเราเสียสละหมด เสียสละแม้แต่อาชีพ เสียสละแม้แต่ครอบครัวมาเป็นพระ แล้วมาปฏิบัติจบเลย ถ้าอย่างนั้นมันถึงจะเป็นธรรม นี่ธรรมแท้ๆ เอวัง